

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یادداشت هفتگی

سیاست‌گذاری اقتصاد و توسعه کشاورزی و روستایی

سال ۳ / شماره ۳۸ / ۱۴۰۱

۱۴۰۱/۰۷/۳۰

مطالب این شماره

سازمان ملل متحد سال ۲۰۲۶ را به عنوان سال بین‌المللی
«مراعات و جوامع شبانی» نام‌گذاری
کرد..... ۲

تهیه و تحلیل: محمد دشوارپسند

ناظر علمی: شهره سلطانی

ویراستار علمی: مجتبی پالوج

بازار جهانی کود شیمیایی ۵

تهیه و تحلیل: رضا حیدری

ویراستار علمی: علی کیانی‌راد

این موسسه با کمال احترام و سپاس، پذیرای نظرات ارزشمند
خوانندگان این اثر می‌باشد

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵-۱۵۸۱۵

کدپستی: ۳۲۳۱۳-۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir

<http://www.agri-peri.ac.ir>

اجتماعی قبیله‌ای، اتکای معاش به دامداری، شیوه زندگی شبانی یا کوچ داشته باشند (داوودی و مقصودی، ۱۴۰۰).

اتخاذ سیاست نام گذاری سال ۲۰۲۶ به عنوان سال بین‌المللی «مراغ و جوامع شبانی»، بر جوامع عشایری تأثیرگذار خواهد بود و پیوستن ایران به این جنبش همراه با ارائه دستاوردها و تصاویر در سایت مربوطه ضروری می‌نماید. لذا در این یادداشت وضعیت جامعه عشایری و مراغ ایران به اختصار بررسی شده است.

تعداد کل عشایر کوچنده معادل ۱۱۱۵۰۴۱ نفر بوده و ۱،۴ درصد جمعیت کشور را به خود اختصاص می‌دهند. جامعه عشایری، جامعه‌ای مولد بوده در نزدیک به ۵۹ درصد از مساحت کشور پراکنده هستند و با برخورداری از ۲۸ درصد مراغ، ۳۰ درصد دام سبک و ۴ درصد دام سنگین، نقش مهمی در تأمین گوشت قرمز کشور دارند. همچنین در تولید صنایع دستی و فرش صادراتی نقش موثری دارند (مرکز آمار ایران،

۱۴۰۰). همان‌گونه که جدول ۱ نشان می‌دهد، وضعیت مراغ در طول سال‌های ۹۵ تا ۹۸ تغییری نداشته است. در طول دوره ۹۸-۱۳۹۵ از جمعیت عشایر با شیبی ملایم کاسته شده، اما تعداد دام آنها در طول سال‌های ۹۵ تا ۹۸ کاهش ملایم و سپس از ۹۸ تا ۹۹ افزایش داشته است. با توجه به کاهش جمعیت عشایری، افزایش تعداد دام می‌تواند دلیلی بر فشار بر مراغ و کاهش ۲ درصدی مراغ خوب در سال ۹۹ باشد. در سال ۹۵ به ازای هر ۱ رأس دام عشایر ۳/۷ هکتار مرتع وجود داشته که این رقم به ۳/۶ هکتار در ۹۹ رسیده است. در کل می‌توان گفت وضعیت مراغ در دوره ۹۹-۱۳۹۵ تغییر چندانی نداشته و وضعیت عشایر به استثنای افزایش چشمگیر تعداد دام از ۹۸ تا ۹۹ نیز از ثباتی نسبی برخوردار بوده است. لذا در این حوزه سیاست‌گذاری‌های انجام شده به دلایل گوناگون، تأثیری نداشته است.

جدول ۱. وضعیت مراغ کشور در دوره ۱۳۹۵-۱۳۹۹

شرح	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
سطح (هکتار)	۷۱۸۱۲۵۰	۷۱۸۱۲۵۰	۷۱۸۱۲۵۰	۷۱۸۱۲۵۰	۵۴۲۱۹۹۰
درصد	۸/۵	۸/۵	۸/۵	۸/۵	۶/۵
سطح (هکتار)	۲۱۴۱۹۱۵۱	۲۱۴۱۹۱۵۱	۲۱۴۱۹۱۵۱	۲۱۴۱۹۱۵۱	۲۰۹۳۰۸۴۷
درصد	۲۵/۲	۲۵/۲	۲۵/۲	۲۵/۲	۲۵/۱
سطح (هکتار)	۵۶۲۱۴۵۹۰	۵۶۲۱۴۵۹۰	۵۶۲۱۴۵۹۰	۵۶۲۱۴۵۹۰	۵۶۹۵۶۳۳۹
درصد	۶۶/۳	۶۶/۳	۶۶/۳	۶۶/۳	۶۸/۴
جمع کل مراغ	۸۴۸۱۴۹۹۱	۸۴۸۱۴۹۹۱	۸۴۸۱۴۹۹۱	۸۴۸۱۴۹۹۱	۸۳۳۰۹۱۶۷
سهم مراغ از کل کشور (درصد)	۵۲/۳	۵۲/۳	۵۲/۳	۵۲/۳	۵۱/۳

بررسی وضعیت جمعیت عشایر کشور طی سال‌های ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۹، نشان‌دهنده کاهش جمعیت عشایر در طول سال‌های اخیر می‌باشد.

جدول ۲. جمعیت عشایر کشور در دوره ۱۳۹۵-۱۳۹۹

جمعیت عشایری	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
جمعیت	۲۲۸۸۹۲۱۲	۲۲۸۸۹۲۱۲	۲۲۴۴۳۲۷۶	۱۱۲۷۴۱۱	۲۲۱۷۰۵۹۱
تعداد دام	۱۱۹۲۰۸۴	۱۱۹۲۰۸۴	۱۱۹۱۲۵۸	۱۱۹۱۲۵۸	۱۱۱۵۰۴۱
جمعیت عشایری	۱۱۹۲۰۸۴	۱۱۹۲۰۸۴	۱۱۹۱۲۵۸	۱۱۹۱۲۵۸	۱۱۱۵۰۴۱
تعداد دام	۲۲۸۸۹۲۱۲	۲۲۸۸۹۲۱۲	۲۲۴۴۳۲۷۶	۱۱۲۷۴۱۱	۲۲۱۷۰۵۹۱
جمعیت عشایری	۱۱۹۲۰۸۴	۱۱۹۲۰۸۴	۱۱۹۱۲۵۸	۱۱۹۱۲۵۸	۱۱۱۵۰۴۱
تعداد دام	۲۲۸۸۹۲۱۲	۲۲۸۸۹۲۱۲	۲۲۴۴۳۲۷۶	۱۱۲۷۴۱۱	۲۲۱۷۰۵۹۱

پیشنهادات:

پیوستن کشور ایران به جنبش سال بین‌المللی مراتع و جوامع شبانی، در راستای معرفی تجارب ارزنده ایران در زمینه بهره‌مندی از میراث‌های فرهنگی و کهن تاریخی جمعیت عشایر و بهره‌مندی از دانش جامعه جهانی در خصوص حمایت از جوامع عشایری، مهمترین پیشنهاد نوشتار حاضر می‌باشد. همچنین به منظور ایجاد تحول در خور توجه در این بخش می‌توان از تدابیر و دستورالعمل‌های سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد در مورد مدیریت پایدار مراتع، حکمرانی، تولید دانش و اطلاعات و حمایت از طرح‌های حمایتی عشایر و دامداران استفاده کرد. در همین راستا، فائو کتابی با عنوان نقشه راه برای طراحی چارچوب‌های قانونی و سیاستی دامداری جامعه شبانی منتشر کرده است که مزایای پایدار اقتصادی و اجتماعی را برای دامداران و جوامع مربوطه، کشورها و محیط زیست را تبیین نموده است. همچنین این سازمان از مکانیسم‌های بین‌دولتی برای تضمین حقوق تصدی و اشتراک‌گذاری منابع طبیعی فرامرزی و هماهنگی بهداشت دام حمایت می‌کند. در این راستا، فائو از طریق ابتکار عمل علیه بیابان‌زایی نیز از اعضای خود در مدیریت پایدار و احیای جنگل‌ها و مراتع خشک حمایت می‌کند. به طور مشخص پیشنهاد می‌شود تجارب و فعالیت‌های کشور ایران در عرصه بین‌المللی مطرح شود و همچنین منابع و خدمات سازمان‌های بین‌المللی برای جامعه عشایری در کشور مورد بهره‌برداری قرار گیرد.

منابع:

- داوودی، ک.، مقصودی، ط. (۱۴۰۰). پیامدهای اسکان عشایر ایل بختیاری در استان خوزستان (مورد مطالعه: شهرک شهید قلی پور شوشتر، دوفصلنامه علمی-تخصصی مطالعات ایلات و عشایر. دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر، ۱۱ (۲): ۱۴۴-۱۳۰.
- مرکز آمار ایران (۱۴۰۰). نتایج ثبت پایه جمعیت عشایر کوچنده کشور، مرکز آمار ایران.
- <https://iyrp.info>
- <https://fao.org>

عنوان خبر: تحلیل بازار جهانی کود شیمیایی

تهیه و تحلیل: رضا حیدری

ویراستار علمی: علی کیانی‌راد

کد: PN-4-14010730-(65)

خلاصه متن خبر:

پس از جنگ اوکراین، قیمت انرژی بیشتر از قیمت سایر کالاها افزایش یافته است و قیمت واقعی گاز طبیعی اروپا به بالاترین حد خود رسیده است. بنابراین، آینده بازارهای انرژی نامشخص است و اگر روسیه صادرات خود به اروپا را کاهش دهد، سقف قیمتی پیشنهادی برای صادرات انرژی روسیه می‌تواند به شدت قیمت انرژی را افزایش دهد. در نتیجه قیمت انواع کود در آینده افزایش خواهد یافت. این احتمال وجود دارد که افزایش قیمت کود باعث کاهش شدید مصرف کود در آفریقا، شرق آسیا و جنوب آسیا شود. افزایش قیمت گاز طبیعی و کاهش صادرات، احتمالاً ظرفیت بسیاری از کشورها به ویژه در اروپا، برای تولید کودهای نیتروژنی را کاهش خواهد داد.

در ماه سپتامبر ۲۰۲۲ قیمت کود شیمیایی دوباره افزایش یافت و انتظار می‌رود بر کاهش سوددهی کشاورزان تأثیرگذار باشد. در هفته آخر ماه اوت ۲۰۲۲ قیمت کود نترات آمونیوم با ۹ درصد افزایش به ۷۴۰ دلار در تن و کلسیم نترات آمونیوم با ۱۳ درصد افزایش به ۸۲۵ دلار در هر تن رسید. تولید محدود کودهای شیمیایی در اروپا که عمدتاً ناشی از کاهش عرضه گاز طبیعی و قیمت بالای انرژی است، احتمالاً اتحادیه اروپا را به واردکننده خالص کود تبدیل خواهد کرد و بازارهای جهانی را تحت فشار قرار خواهد داد. علاوه بر آن، افزایش قیمت انرژی اقدامات سیاستی مانند محدودیت‌های صادراتی بر کود در کشورهایمانند چین، بلاروس و روسیه که همگی تامین‌کنندگان عمده کود هستند، دسترسی جهانی به انواع کود شیمیایی را محدود کرده است.

کودهای نیتروژنی که به شدت به گاز طبیعی وابسته است، در ماه سپتامبر نسبت به ماه گذشته افزایش قیمت بیشتری داشت

در حالی که سایر کودها با توجه به تقاضای فصلی کمتر، کاهش قیمت جزئی نیز داشتند. اگرچه قیمت گاز طبیعی در ماه سپتامبر نسبت به ماه گذشته کمتر بود، اما این کاهش قیمت برای تقویت تولید کود در اروپا کافی نبود و عرضه کود را همچنان محدود نگاه داشت. تشدید مناقشه درگیری دریای سیاه و قیمت بالای گاز طبیعی همچنان عامل اصلی ایجاد عدم اطمینان در بازارهای کود است.

قیمت گاز طبیعی در اوایل سپتامبر کاهش یافت، زیرا ذخایر گاز در اروپا به دلیل واردات گاز طبیعی مایع و کاهش تقاضای فصلی خانوارها افزایش یافت. با این حال، همچنان نگرانی‌ها در مورد کمبود گاز طبیعی در اروپا وجود دارد، زیرا در پایان ماه سپتامبر به دلیل اخبار مثبتی بر کاهش عرضه گاز طبیعی از سوی روسیه و آسیب دیدگی خطوط لوله گاز، قیمت گاز طبیعی دوباره افزایش یافت.

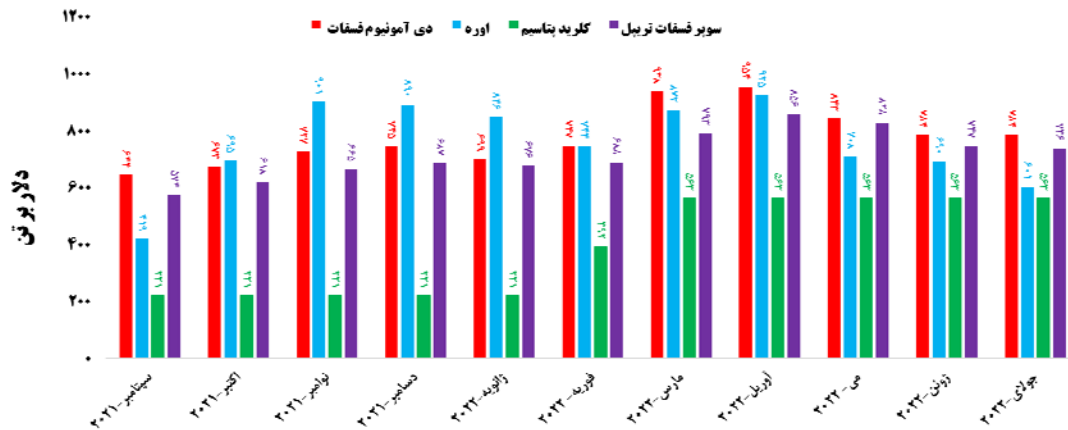
قیمت کود آمونیاک در ماه سپتامبر ۲۰۲۲ اندکی افزایش یافت. قیمت گاز طبیعی هنوز برای بسیاری از تولیدکنندگان در اروپا بسیار بالا است و قادر به از سرگیری تولید آمونیاک نیستند. علیرغم افزایش تقاضا برای آمونیاک در نتیجه کاهش تولید، قیمت‌ها به طور قابل توجهی افزایش نیافته است که نشان می‌دهد عرضه کافی آمونیاک در بازارهای جهانی وجود دارد.

قیمت کود اوره در ماه سپتامبر به میزان قابل توجهی افزایش یافت. با افزایش قیمت اوره در اروپا، شرکت‌ها و بازرگانان کشورهای دیگر مانند مصر و اندونزی، نسبت به فروش اوره به اروپا تمایل نشان دادند و این موضوع موجب افزایش فشار قیمتی بر بازارهای خارج از اروپا شد.

قیمت دی آمونیوم فسفات در ماه سپتامبر به ویژه در منطقه بالتیک کاهش یافت که ناشی از کاهش تقاضای جهانی، اعمال محدودیت‌های صادراتی از سوی چین و کاهش عرضه از سوی روسیه بوده است.

قیمت پتاس در ماه سپتامبر کاهش یافت، زیرا کودهای پتاس بلاروسی بیشتری به بازارهای بین‌المللی راه یافت. علاوه بر

این، کاهش تقاضا و افزایش موجودی پتاس در کشورهایمانند برزیل به کاهش قیمت کمک کرده است.

ماخذ: www.indexmundi.com

نمودار ۱. قیمت جهانی انواع کودهای شیمیایی در سال ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲

جدول ۱. قیمت جهانی انواع کود در بورس جهانی در تاریخ ۲۰ مهرماه ۱۴۰۱ و مقایسه روند تغییرات نسبت به روز، هفته و ماه گذشته

نوع	واحد	تاریخ روز	قیمت				درصد تغییرات قیمت روز جاری		
			در روز جاری	در روز قبل	در هفته قبل	در ماه قبل	نسبت به روز قبل	نسبت به هفته قبل	نسبت به ماه قبل
اوره آمونیوم نترات	دلار بر تن	۱۴۰۱/۰۷/۲۰	۷۴۷	۷۳۹	۷۵۲	۷۱۶	۱,۰۰۸	-۰,۶۴	۴,۳۴
اوره	دلار بر تن	۱۴۰۱/۰۷/۲۰	۷۳۸	۷۵۰	۷۳۱	۸۱۷	-۱,۶۷	۰,۸۳	-۱۰,۸۲
دی آمونیوم فسفات	دلار بر تن	۱۴۰۱/۰۷/۲۰	۷۱۵	۷۱۵	۷۲۶	۷۴۶	۰,۰۰	-۱,۵۲	-۴,۱۲

ماخذ: tradingeconomics.com

تهران - بلوار کریم‌خان‌زند - انتهای خیابان شهید عضدی (آبان جنوبی - خیابان رودسر - پلاک ۵
تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵ - ۱۵۸۱۵ کدپستی: ۳۷۳۱۳ - ۱۵۹۸۶
E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
ECE: ece.aperi@agri-peri.ac.ir
www.agri-peri.ac.ir